

Basepolitikken videreføres (1)

Taler

Frank Bakke-Jensen

Dato

7 mai 2018

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Interpellasjon fra Bjørnar Moxnes

- 1 Representanten Moxnes reiser viktige spørsmål knyttet til alliert militær tilstedeværelse i Norge.

5 Etter at Norges politikk i mellomkrigstiden om alliansefrihet i fred og nøytralitet i krig slo grundig feil, har Norge siden 1949 basert seg på et forpliktende alliansesamarbeid i NATO og på forsterkninger fra allierte styrker i krise og krig. I hele denne perioden har NATO vært bærebjelken i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik.

- 10 Betydningen av allierte forsterkninger for forsvaret av Norge kan ikke overvurderes. Fra norsk side vil det ikke være mulig å etablere en troverdig avskrekking uten at budskapet om at vi vil motta alliert støtte i krise, kommuniseres tydelig utad. Skulle krig oppstå, vil vi over tid ikke kunne forsvare oss uten støtte fra allierte land. Vårt grunnleggende asymmetriske forhold til vårt naboland i øst gjør oss særlig avhengige av denne støtten.
- 15 NATO-medlemskapet skaper klarhet og forutsigbarhet og gir grunnlag for et avklart og pragmatisk samarbeid med Russland.

- 20 Allierte forsterkninger innenfor NATO-rammen må forberedes i fredstid for å kunne fungere effektivt i krise og krig. Dette innebærer bl.a. at militære styrker fra allierte land må øve og trene i Norge i fredstid, slik at de blir kjent med lokale forhold og opparbeider kompetanse om det å operere i vår topografi og i vårt klima. Ikke minst får norske og allierte styrker øvd seg på å operere sammen - en nødvendig del av et troverdig forsterkningskonsept. Historisk sett har styrker fra
- 25 en rekke ulike allierte land deltatt i trening og øvelser i Norge.

Vi må også som en del av vår løpende forsvarsplanlegging legge til rette for

30 mottak av allierte styrker i krise og krig. Det betyr eksempelvis at når vi tilpasser relevante havner, flyplasser og annen infrastruktur, må vi også ta høyde for alliertes behov i forbindelse med forsterkning av Norge i krise og krig.

35 Allierte lands tilstedeværelse i Norge har variert over tid. Det var eksempelvis en tydelig reduksjon etter den kalde krigens slutt. Norske myndigheter har nå gjennom flere år signalisert at vi ønsker økt alliert tilstedeværelse, øving og trening på norsk jord. Langtidsplanen, som fikk bred tilslutning i Stortinget, vektlegger samtrening med norske styrker. Det er derfor svært gledelig at allierte land viser økt interesse for å trene og øve i Norge.

40 Avskrekking, beroligelse og rammebetingelser for alliert tilstedeværelse, øving og trening: Vi har helt siden vår inntreden i NATO vært opptatt av å balansere avskrekkingensdimensjonen i vår sikkerhetspolitikk med beroligelse, bl.a. ved å sette rammer for alliert og annen utenlandsk militær aktivitet i Norge i fredstid. Balanseringen mellom avskrekking og beroligelse har tjent Norge vel i sju tiår, 45 under skiftende regjeringer og skiftende storting. Jeg ser ingen grunn til at vi ikke skal videreføre denne linjen.

Det sikkerhetspolitiske klimaet har variert over tid. Vi vil også i framtida måtte avveie avskrekking og beroligelse i tråd med den sikkerhetspolitiske utviklingen. 50 Det finnes ikke et fasitsvar på hva som til enhver tid er den ideelle avveiningen. Det må vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle om et tiltak unødig kan tenkes å føre til økt spenning.

Basepolitikken, atomvåpenpolitikken og anløpspolitikken, Bratteli-doktrinen, 55 har, sammen med mer spesifikke retningslinjer for alliert aktivitet, særlig i Finnmark, vært viktige virkemidler for å ivareta behovet for å berolige vår nabo i øst. Regjeringen har nylig slått fast at disse etablerte rammebetingelsene videreføres.

60 Basepolitikken ble utformet i forbindelse med Norges inntreden i NATO i 1949. Baseerklæringen fra samme år innebærer at Norge har pålagt seg selv ikke å tillate stasjonering av utenlandske kampstyrker på permanent basis på norsk jord i fredstid. Fordi beslutningen er selvpålagt, er det opp til norske myndigheter å definere hva som sett fra norsk side er innholdet i basepolitikken.

Når vi vurderer hvorvidt en gitt alliert aktivitet i Norge er i samsvar med basepolitikken, vil et viktig moment være formålet med aktiviteten.

70 Basepolitikken er ikke til hinder for regelmessig alliert tilstedeværelse i form av øving og trening. Det amerikanske marinekorpsets rotasjonsbaserte øving og trening med utgangspunkt på Værnes er følgelig ikke i strid med basepolitikken. Det samme gjelder eksempelvis det såkalte Clockwork-samarbeidet med
75 amerikanske militære fly og fly fra andre allierte land kan benytte norske flyplasser, er en meget vel etablert praksis som skiftende regjeringer har støttet gjennom flere tiår.

For den amerikanske delen av denne aktiviteten er det Colocated Operating
80 Bases-avtalen, som ble inngått allerede i 1974 og den gang omfattet hele ti norske flyplasser, som er det sentrale rammeverket. I dag er det kun to norske flyplasser som omfattes av denne ordningen. Det har i tillegg vært investert betydelige NATO-infrastrukturmidler på norske flyplasser for mottak av og øving og trening med fly fra alle allierte land.

85 Det vurderes nå å legge til rette for at et mindre antall amerikanske kampfly kan lande og gjennomføre sporadisk øving og trening ut fra Rygge. Dette skjer innenfor rammen av den fornyede amerikanske fokuseringen på europeisk sikkerhet som følger av den russiske annekasjonen av Krim. Jeg vil minne om at
90 regjeringen ikke har besluttet tiltakene på Rygge. Stortinget vil i så fall bli orientert på vanlig måte. En eventuell tilrettelegging for slik aktivitet vil innebære tidvis tilstedeværelse med amerikanske fly på Rygge i fredstid. Et slikt tiltak kan på ingen måte hevdes å være i strid med basepolitikken og er heller ikke et signal om noen ny praksis på dette området.

95 Det er derfor ikke riktig, som det hevdes i interpellasjonen fra representanten Moxnes, at regjeringen Solberg «ser (?) ut til å ha åpnet opp for amerikanske militærbaser» og permanent amerikansk tilstedeværelse i Norge. For øvrig er det heller ikke riktig at den amerikanske rotasjonsstyrken i dag er etablert på
100 Setermoen, slik representanten Moxnes også påstår.

I sin interpellasjon hevder representanten Moxnes videre at regjeringen ikke har informert Stortinget og norsk offentlighet tilstrekkelig om visse justeringer i alliert tilstedeværelse som har skjedd den senere tid. Dette vil jeg på det sterkeste
105 tilbakevise.

Både i langtidsplanen for forsvarssektoren, i budsjettproposisjonen for 2018 og i den utenrikspolitiske redegjørelsen fra februar i år omtales alliert tilstedeværelse, øving og trening. I budsjettproposisjonen for inneværende år redegjøres det også for den rotasjonsbaserte øvingen og treningen som nå pågår på Værnes. Denne aktiviteten vil også bli omtalt i budsjettproposisjonen for 2019. Stortinget har ellers ved flere anledninger blitt orientert særskilt om etableringen av den rotasjonsbaserte øvingen og treningen.

Hva angår påstanden om at offentligheten ikke er tilstrekkelig informert, vil jeg understreke at regjeringsmedlemmer har tatt opp disse sakene i flere avisinnlegg, i taler og i foredrag, og tatt til orde for en mer åpen og opplyst debatt. Det er nok slik at folket framstår som mer opplyst enn representanten Moxnes på akkurat dette feltet.

Kilde

www.stortinget.no

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/basepolitikken-viderefores-1>